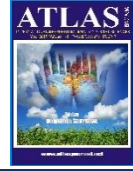

ATLAS INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL ON SOCIAL SCIENCES

ISSN:2619-936X

Article Arrival Date:03.09.2018

Published Date:31.10.2018

2018 / October

Vol 4, Issue:13

Pp:1192-1199

Disciplines: Areas of Social Studies Sciences (Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences)

KÜLTÜRLERARASI ETKİLEŞİMDE GİYSİ FAKTÖRÜ: AMELIA BLOOMER- TURKISH DRESS

CLOTHING FACTOR IN CULTURAL INTERACTION: AMELIA BLOOMER-TURKISH DRESS

Dr.Öğr. Üyesi Nurcan KUTLU YAPICI

Pamukkale Üniversitesi Denizli Teknik Bilimler MYO Tasarım Bölümü nkutlu@pau.edu.tr

ÖZET

Giyisi-giyinme olgusu, iklim şartlarından kaynaklanan korunma, örtünme ihtiyacı çevresel faktörler, toplumları oluşturan iç dinamikler (din, ırk, dil, gelenek-görenek vb.), birey olma sürecinde kişilik yapıları, beğenileri, yaşama ve düşünme tarzlarında ki değişimlerin etkisiyle bedeni kuşatan ikinci bir ten olma fenomenini yaratmıştır. Toplumlar ise uygarlık, tarihi boyunca karakter ve yaşam biçiminin etkisiyle giyimde farklılıklar meydana getirmişlerdir. Kültürel değişimin, toplumların karakteristiklerinin belirlenmesindeki önemine bakıldığında toplumsal değişimin kültürler arasında da yoğun bir etkileşim yarattığı görülmektedir.

Giyisi tarihinde farklı uygarlıklarda ve zamanlarda kullanılan giysilerin değişimi, uygarlıkların gelişim süreci tarafından belirlenmektedir. Giysiler genellikle kişisel beğenileri ve kültürel değerleri yansıtırken bazı uygarlıklar giysilerindeki kültürel dönüşümlerde kimi zaman istikrarlı olmuş, kimi zaman da baskın olan kültürlerin etkisi altında kalmışlardır. Ticari ve kültürel alışveriş, giysi tarihinde birçok giysi formunu etkilemiş ve yeni formların doğmasına katkı sağlamıştır. Batı ve doğu kültürlerinin kendine has özelliklerini giysilerde teknik ve estetik açıdan giysinin bedenle kurduğu görsel ilişkinin ve giysi parçalarının bir araya gelme biçimlerinin farklılığında gözlemlemek mümkün olmaktadır. Avrupa da erken Ortaçağ döneminden beri erkek ve kadın giysilerine bakıldığında bedenin çok daha fazla vurgulandığı görülmektedir. Bu nedenle Avrupa giysilerinde cinsiyet ayrımı Osmanlı giysilerine oranla daha da belirgindir. Örneğin giysi tarihinde bifurcated garment olarak ifade edilen giysiler arasında giyilen pantolon, Avrupa ve Amerika da ki kadınlar için 19. yüzyılda Bloomer giysisi – Turkish Dress olarak bilinen giysi çıkana kadar giyilmesi imkânsız olan bir giysi olmuştur. Pantolona benzeyen Bloomer Giysisi Turkish Dress "Türk Şalvarı" olarak da isimlendirilip eteklerin altına gizlenmiş iç giysi olarak kullanılmıştır. Oysaki Osmanlı İmparatorluğu'nda Şalvarlar hem erkek hem de kadınlar giydiği rahat bir giysi formu olarak günümüzde dahi özelliğini ve kullanışlılığını korumaktadır.

Bu çalışma kültürlerarası etkileşimde önemli bir rol oynayan giysi-giyinme olgusunun kadın hareketlerinde batı toplumunda bir devrim niteliği kazandıran ve literatüre "Bloomer Giysisi-Turkish Dress" olarak giren şalvar-pantolon formunu ve etkilerini incelemek amacı ile planlanmıştır.

Anahtar Kelime: Kültürlerarası Etkileşim, Giysi ve Kültür, "Bloomer Giysisi-Turkish Dress".

ABSTRACT

Clothing-dressing phenomenon, protection due to climatic conditions, environmental factors of covering need, internal dynamics (religion, race, language, tradition-custom etc.) that make up the societies, personality structures in the process of being an individual, the effects of changes in their liking, has created the phenomenon of becoming a second skin. Societies have brought about differences in clothing due to the influence of civilization, history and character throughout life. Given the importance of cultural change in determining the characteristics of societies, it is seen that social change has also created intense interaction among cultures. The change of clothing used in different civilizations and times in the history of clothing is determined by the development process of civilizations. While clothing often reflects personal likes and cultural values, some civilizations have been under the influence of cultures that have sometimes been stable and sometimes dominant in the cultural transformations of their clothing. Commercial and cultural shopping influenced many forms of clothing in the history of clothing and contributed to the emergence of new forms. It is possible to observe, in technical and aesthetic terms, the visual relationship of the garment with the body and the way in which the parts of the garment come together, when the unique features of Western and Eastern cultures are worn. In Europe, since the early Middle Ages, men and women's clothes seem to emphasize the body much more. For this reason, sex discrimination in European garments is even more pronounced than in Ottoman clothes. For example, the pants worn among the garments mentioned as bifurcated garments in the history of the clothes became a garment which was impossible to wear until the clothes known as Bloomer garment - Turkish Dress for women in Europe and America. Bloomer Dress Turkish Dress, also known as "Turkish Shawl", was used as underwear hidden under the skirts. However, in the Ottoman Empire, Şalvar maintains its characteristics and usefulness even today as a form of comfortable clothing worn by both men and women. This study was planned with the aim of investigating the effect of the shalvar-pants form, which entered the literary "Bloomer Dress-Turkish Dress", which gives a characteristic of the womens-dressing phenomenon which plays an important role in intercultural interaction in western society in women's movements.

Keywords: Intercultural Interaction, Clothing and Culture, "Bloomer Dress-Turkish Dress".

1. GİRİŞ

Kültür, insanların sembolik temsil pratikleri yoluyla anlam inşa etmeye çalıştıkları bir yaşam düzeni (Tomlinson,2013: 35) ise giysilerde bu düzen içerisinde kendine güçlü bir yön çizen maddi kültür öğelerinden en önemlisidir.

Kültürlerarası kavramı, toplumların birbirleri ile etkileşimi sonucu oluşan yeni melez kültürler ve kültürel karşılaşmalara işaret eder. Ancak bu melezliğin ve karşılaşmaların, bir kültürün diğer bir kültüre olan hegemonyası olduğu sonucuna varılmamalıdır. Aksine farklılıkların birleşiminin içinde barındırdığı renklilik ve çok kültürlülük anlaşılmalıdır (İğüs,2015:366).

Bu açıdan, kültürlerarasılık kaçınılmazdır ve farklı kültürel gruplara ait insanlar arasında kurulan bir ilişkinin varlığını da gerekli kılar. Bu zorunluluk, çok kültürlülüğü de beraberinde getirir. Hangi anlamları çağrıştırırsa çağrıştırın, kültürlerarasılık etkileşimi içerir (İşler, 2010:18).

Toplumlar, maddi ve manevi kültürleri aracılığıyla diğer toplumlara ve dolayısıyla bireylere bilgilerini, düşüncelerini dolaysız veya simgeler aracılığıyla aktarırlar. Bu aktarım ve paylaşım süreci, toplumsal etkileşim ve kültürlerarasılık olarak meydana gelir.

Giysilerin değişim sürecine bakıldığında kültürlerarası etkileşimde tıpkı bireyler gibi estetik ve formlar özelliklerini koruyarak değişip gelişme göstererek varlıklarını maddi kültürün güçlü bir ifade aracı olarak günümüze kadar sürdürmeyi başarmışlardır. Giysiler bireyleri tanımlayıcı bir kimlik olmanın yanı sıra toplumsal özellikleri de ifade eden güçlü bir araçtır. Toplumların farklılıklarına rağmen kendi iç dinamiklerine uyum sağlayan kimi zamanda buna karşı duran bir ifade aracında olurken bedeni kuşatan ikinci bir ten olma fenomenini de yaratmıştır.

Her uygarlık, karakter ve yaşam biçiminin etkisiyle giyimde farklılıklar yaratmıştır (Tezcan,1983:266) Giydiğimiz giysilerin ve benimsediğimiz ilkelerin birer kültür ögesi olduğu düşünüldüğünde, kültürel değişimin, toplumların karakteristiklerinin belirlenmesindeki önemi ortaya çıkmaktadır. Günümüzdeki hızlı toplumsal değişim kültürler arasında da yoğun bir etkileşim yaratmaktadır (Koca ve diğerleri, 2007:794).

Giysi tarihinde farklı uygarlıklarda ve zamanlarda kullanılan giysilerin değişimi, uygarlıkların gelişim süreci tarafından belirlenmektedir. Giysiler genellikle kişisel beğenileri ve kültürel değerleri yansıtırken bazı uygarlıklar giysilerindeki kültürel dönüşümlerde kimi zaman istikrarlı olmuş, kimi zaman da baskın olan kültürlerin etkisi altında kalmışlardır. Uygarlık tarihi boyunca her türlü ticari ve kültürel alışveriş, giysi tarihinde birçok melez giysi formunu ortaya çıkarmıştır. Özellikle birbirleriyle ticari ve kültürel alışveriş içinde olan uygarlıkların giysileri arasında benzerlikler görülmesi olağandır. Bununla beraber gerek batı gerekse de doğu kültürlerinde kendine has özelliklerin olduğunu söylemek mümkündür. Batı giysilerinde teknik ve görünüm açısından giysinin bedenle kurduğu görsel ilişkinin ve giysi parçalarının bir araya gelme biçimlerinin doğu giysilerinde olduğundan daha belirgin olduğu söylenebilir (Himam, 2013: 92-95).

Bu açıdan giysiler kültürlerarası iletişimin farklı boyutlarda evrilebilen nesnel kaynakların en önemlilerinden birisidir.

2.AMELIA BLOOMER-TURKISH DRESS

Kadın hareketlerinin Amerika da kuvvetle yayılması ile giysi formlarında bir farklılaşma sürecine de girilmiştir. Bu süreçte Amerikalı kadın hareketi öncülerinden Amelia Bloomer, Elizabeth Cady Stanton, Libby Miller, Lydia Sayer Hasbrouck isimli kadın aktivistler hareketin odak noktası ya da daha çok dikkati üzerlerine çektikleri nokta giysi kodlarını

değiştirmek olmuştur. Osmanlı Dönemi kadınların giydiği şalvardan esinlenerek yeni bir giysi tarzı ortaya koymuşlardı.

Önceleri Türk tipi şalvarlı kıyafet olarak bilinen bu kıyafet, paça uçları dantel, fırfır veya uçkurla büzdürülen bol, şalvarımsı bir pantolon; üstünde hemen diz altına kadar inen dolgun etekli, sadeleştirilmiş rahat korsajlı bir tunik ve beli biçimlendirmek için bağlanan bir kuşaktan oluşan bir formdu (Mackenzie, 2017:50).

Bu giysi pantolona benzeyen yani erkek giysi formuna benzeyen bir türdü ve bu erkek dünyasında kabul edilemezdi. Radikal bir giysi reformu olarak çok fazla tepki aldı. Bu nokta da Amelia Bloomer, Elizabeth Cady Stanton bir aktivist ve giysi reformcusu olarak kuvvetli bir adım atmışlardır.

Bir sembolik iletişim biçimi olan giyim, giyenin toplumsal rolüne, toplumsal statüsüne ve karakterine ilişkin bilgi veren bir araç olarak 19.yüzyılda büyük önem taşımıştır. Kadınlar diğer iktidar biçimlerinden yoksun olduklarından kendilerini ifade etmenin bir yolu olarak sözsüz iletişime başvurmuşlardır. Bu dil ise giysilerin dilini oluşturmuştur (Crane, 2000: 133).

Victoria döneminin başlarında, Amerikalı Bayan Amelia Jenks Bloomer (1818-1894), feminist yayın “*The Lily*” için bir makale yazarken oldukça heyecanlandı. Kadınlar için daha sonra *Bloomer* modası olarak adlandırılacak olan bir giysi için, petticoat-iç etek terk etme fikrini geliştirmeye çalıştı. Türk kadınlarının giydikleri pantolonların, hacimli ağır eteklerine kıyasla daha kullanışlı olduğunu düşünüyordu (http://www.fashion-era.com/rational_dress.htm, Erişim: 01.03.2018)

Giysi reformu anlamında ilk ve en tanınmış önerme aynı zamanda da en kötü üne sahip olanı idi. Çünkü cinsiyet farklarını yerle bir etmiştir. İki farklı toplumda giyilen giysi bu kadar radikal bir eylem olarak adlandırılır ve büyük tepkiler alır. Bu giysi “Türk pantolonu” idi ve pantolon üzerine giyilen bir etek ile tamamlanmaktadır.

Bloomer ve aktivist arkadaşları bu giysiyi “rahat, kullanışlı, güvenli ve düzgün” olduğu için yeni bir moda yaratma düşüncesi olmadan giymişlerdir (Crane, 2000: 150).

Amelia Bloomer tarafından uluslararası alanda tanıtılmadan önce yine bir kadın hakları savunucusu 1851 yılında Elisabeth Miller pantolon fikri hayata geçirmişti. Üzerinde diz altına kadar gelen eteklerinin içinde ayak bileklerine kadar uzanan pantolonları, belinde de bir kuşağı olan, korsesiz ve geniş pilesiz bir elbise vardı. Fakat Amela Bloomer *The Lily* dergisinde elbisenin modelini ve çizimlerini dergisine basarak yayımladı ve duyurulmasını sağladı (Resim 1) .

Resim 1-2. Bloomer Giysisi.

Kaynak: Erişim: <https://www.nps.gov/wori/learn/historyculture/amelia-bloomer.htm>

Bloomer modası için alternatif giysiler arasında farklı uzunluklarda ki etekler bulunmaktaydı. Elbise dergi sayesinde yayıldıktan sonra ise “Bloomers” olarak adlandırılmaya başlandı. Bloomer, dergisinde kadınların kendilerini geleneksel kıyafetlerin kısıtlarından kurtararak rahat ve özgür hissedebilmeleri için bu elbiseyi öneriyordu. Bloomers rahat ve hafifti. Kadınlar artık merdivenleri bir elleriyle eteklerini tutmadan çıkabileceklerdi. Basit bir kıyafet giderek erkek baskısının, kadınlara biçilen ev kadını-anne rolünün reddedişin ve kadın haklarının simgesi olmaya başlamıştı (Resim 2).

Bloomer giysisi methedilmiş ve kınanmış, göklere çıkarılmış ve yerin dibine geçirilmiştir. Giysinin bu denli alay konusu olması nedeniyle Bloomer ve arkadaşları birkaç yıl sonra giyinmeyi bırakmışlardır. Giysinin farklı uyarlamaları Amerika da uzak bölgelerde kullanılmaya devam etmiştir. 1860’lı yıllarda bazı kadınlar “ Türk pantolonu’ nu zamanın erkek pantolonlarıyla değiştirerek 20.yüzyılın geç dönem pants süit- pantolon ceketleri önceleyen giysiler yaratmışlardır (Crane, 2000: 151).

Bu kıyafet hem erkekler hem de kadınlar tarafında çokça eleştiri ve saldırı aldı. Stanton’ın çocukları bile annelerinin bu şekilde giyinmesinden utandıkları için sokakta onunla görülmek istemiyorlardı. Bazı erkekler bloomers giymek isteyen kızlarına “sosyalizmin vahşi ruhunun yansıması” diyerek izin vermiyorlardı. Bir din adamı “Bazı kadınlar erkekliğe özeniyor. Bir kadın uzun elbisesi içinde salınırken güzeldir. Koşmaya başladığında büyüğü bozulur.” şeklinde vaazlar bile verir hale geldi.

Bloomers modası hemen bitmedi. Amelia Bloomer yedi sene, Stanton ise sekiz sene kadar bu elbiseyi giymeye devam etti. Stanton, yeterince kadın hakaretlere ve aşağılanmalara dayanabilirse kadınların çok büyük çoğunluğunun giydiği geniş pileli uzun elbiselerin ortadan kalkacağını düşünüyordu. Harekete katılan ve zarar gören başkaları da vardı. Lydia Sayer Hasbrouck da bu tip elbiseler giymeye başladı ve kıyafet seçimi yüzünde bir okula kaydı yapılmadı.

The Lily dergisinin yanı sıra The Sibyl adlı dergi de elbiseler dahil olmak üzere hayatın her alanında reform öneriyordu. Kendisi de ateşli bir kadın hakları savunucusuydu. ABD’nin ve bağımsızlığını kazandığı İngiltere’nin yüzyıllardır süregelen önemli yurttaş söylevlerinden biri olan “temsil yoksa vergi de yok”tan esinlenerek, kadınların oy vermesine müsaade etmeyen yasaları protesto amaçlı vergi vermeyi reddetmesi üzerine bir vergi memuru Hasbrouck’un evinden bir Bloomers çalarak satışa bile sundu. Bir süre sonra Bloomers’ın topladığı fazla ilginin konuyu asıl meseleden, yani kadın haklarından sapıtacağını düşünen kadınlar eski korseli elbiselerine yavaş yavaş geri döndüler.

Rasyonel giyim savunucularından biri olan Amelia Bloomer, 19.yüzyılın sonlarına doğru kadınlarında giyebileceği bir pantolonun sosyal kabul görmesi için verdiği mücadele sonucunda 1920’lerde ünlü modacı Coco Chanel’in koleksiyonuna pijama tarzı plaj kıyafetlerini dahil etmesiyle geniş anlamda artık hoşgörülle karşılanmaya başlamıştır (Fogg, 2017:266).

3. KÜLTÜRLERARASI ETKİLEŞİMDE GİYSİLERİN ROLÜ

Giymek, bir anlamda kişiler arasındaki simgesel sınırların belirlenmesinde işlev gören bir “kimlikleşme” aracıdır. Soysal statü ve sınıf farklılıklarının, görünüşe göre bir ayırım biçiminde somutlaşmasında giysilerin kamusal alanda ifade ettikleri anlamlar, bu nedenle hem göstergebilimsel olarak iletişimsel bir değere hem de kimliğin siyasal/kültürel boyutlarına ilişkin birtakım önemli anlamlara da sahiptir (Köse, 2007: 458).

Bu kültürel belirlemede Rönesans dönemiyle ortaya çıkmaya başlayan aydınlanma projesinin etkisi büyüktür. Aydınlanma projesi, insanın doğal dünyayı anlaması ve ölçmesi ile ilişkili olan bir bilgi kuramına dayandırılmıştır. Rönesans dönemi, Avrupa’da ticari, kültürel ve

sanatsal yaşamı da dönüştürürken Akdeniz ticaretiyle doğudan ve özellikle de İslam ülkelerinden gelen lüks mallar, Avrupa sanatı üzerinde ilham verici ve şaşkınlık uyandırıcı bir etki meydana getirmiştir. Doğu giysileri de, kıyafetnamelerde ve seyahatnamelerde sürekli gezginlerin gözüyle resimlenmiş, betimlenen birçok giysi nesnesi de maddi kültür tarihi ve batılı giysi tarihi yazımı içinde zamansız, büyü, egzotik, yapay ve ruhani nesnelere dönüşmüştür (Himam, 2013: 92).

Hayat doğası gereği, yönlendirip iyileştiren unsurları ya da savaş açan, yenen unsurları kendi içerisinden çıkarır. Kültürün var ettiği ürünlerin hayat karşısına bağımsız ve hükmedici tarzda çıkması, varoluşlarının temeli, yaşam tarzlarıdır ve bu tarzlar ile çatışma halinde olmasıdır (Simmel, 2003:73).

Bu çatışmalarda bireyin toplumsal değerler ile kurduğu bağın sorgulanması ve eleştirisi sonucu yeni bakış açıları oluşmuştur. Kadın bedeni kültürel kodlamalar sonucu baskı altındadır ve bu baskıya karşı çıkişta erkek giysi kodları ya da başka toplumlara ait giysi kodlarının ödünç alınması söz konusu olmaktadır.

Toplumlarda zaman içerisinde sosyolojik boyutlarda ki değişimler bireyi pek çok alanda bir değişimin içerisine itmektedir. Giysi tarihine bakıldığında savaşlar ve sosyal hak arayışları bu değişimi radikal bir biçimde etkilediği görülmektedir. Bunlardan kadın hareketleri giysileri gerek farklı kültürler gerekse erkek giysilerinden alınan unsurlarla değişime uğratmıştır.

Bu tarihi süreçte giysi nesnesinin dönüşüm sürecinde de çoğunlukla işaret edilen kültürel anlamlara referans verilmez, bunun yerine nesne yeni anlamlar kazanarak giysi tarihi içinde yerini alır. Dolayısıyla çoğu zaman iktidarın çeşitli vesilelerle meşruiyetini dayandırma gereği duyduğu bir konu olarak yer alan tarih yazımı giysi tarihi yazımında da geçerlidir. Giysi ve moda tarihçileri genel olarak doğu ve batı giysileri üzerine yaptıkları analizlerde giysi elemanlarını aydınlanmacı zihniyetin uzantısı şeklinde, doğu ve batı olarak ikiye ayırarak ele alır. Tarihsel araştırmalarda birçok giysi elemanının hangisinin doğulu hangisinin batılı olduğu üzerine karar vermek ise gerçekten zordur (Himam, 2013: 92-93).

Batı ve doğu giysileri arasındaki ilişkiyi ifade edecek tutarlı açıklamalar yapılabilmesi için öncelikle her iki kültüre ilişkin estetik anlayışı ve giyim biçimleri hakkında karakteristik noktaları belirlemek lazımdır. Medeniyetler tarihi boyunca her türlü ticari ve kültürel alıveriş, giysi tarihinde birçok melez giysi formunu ortaya çıkarmıştır. Özellikle birbirleriyle ticari ve kültürel alıveriş içinde olan uygarlıkların giysileri arasında benzerlikler görülmesi olağandır. Bununla beraber gerek batı gerekse de doğu kültürlerinde kendine has özelliklerin olduğunu söylemek mümkündür. Batı giysilerinde teknik ve görünüm açısından giysinin bedenle kurduğu görsel ilişkinin ve giysi parçalarının bir araya gelme biçimlerinin doğu giysilerinde olduğundan daha belirgin olduğu söylenebilir. Bir diğer karakteristik nokta ise Avrupa giysilerinde cinsiyet ayrımının Osmanlı giysilerine oranla daha da belirgin olmasıdır. Örneğin giysi tarihinde *bifurcatedgarment* olarak ifade edilen giysiler arasına giren pantolon, Avrupa kadını için 19. yüzyılda Bloomer giysisi olarak bilinen giysi çıkana kadar giyilmesi imkânsız olan bir giysi olmuştur (Bkz. Resim 3). Pantolona benzeyen Bloomer giysisi “Türk Şalvarı” olarak da isimlendirilip eteklerin altına gizlenmiş iç giysileri olarak kullanılmıştır (Himam, 2013: 95).

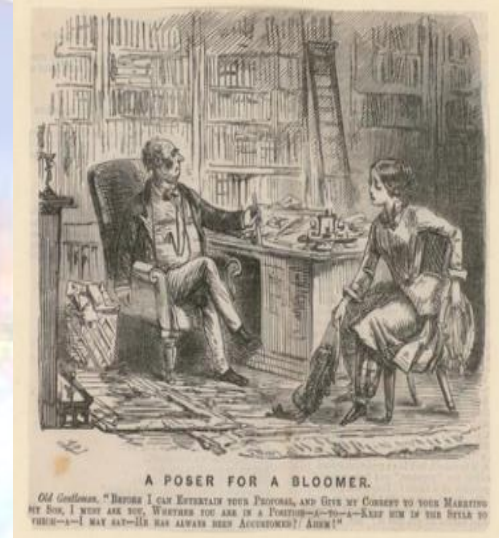
Türk toplumlarında bu tarz bir yaşam biçimini kolaylaştırmak ve günlük hayatın gerektirdiği hareketliliği en konforlu hale getirecek işlevsel bir giysi arayışı sonucu şekillenen “Şalvar” giysisi, belden aşağı giyilen bir pantolonun özellikle ağ kısmının düşürülerek, pili ve büzgülerle bollaştırılması ile tipik özelliğini kazanmıştır (Koçu, 1996: 216).

Şalvar ve pantolon giymek savaşçı kavimlere ait bir giyim şekli idi. Türkler, pantolon üzerine kaftan giydikleri için pantolonlar iç giyim olarak görünmekteydi. At üzerinde uzun

Yolculuklara çıkmak isteyen Kazaklar ise, şalvar dedikleri, geniş bir seyahat pantolonu giyerlerdi. İki türlü pantolon tipi bulunmaktaydı. Seyahat ve savaş pantolonları ve günlük pantolonlar. Seyahat ve savaş pantolonları deriden günlük olanlar ise kumaştan yapılmaktaydı (Ögel, 1991:101-102).

Tarih boyunca geniş bir kullanım alanı bulan şalvar Osmanlı İmparatorluğu'nda da hem erkek hem de kadınlar giydiği rahat bir giysi formu olarak günümüzde dahi özelliğini ve kullanışlılığını korumaktadır. Batı toplumunda kadın hareketleri ile özdeşleştirilen şalvar, Avrupa ve Amerika modasını günümüze kadar etkilemiş güncel yorumlamalarla halen daha kullanılmaya devam etmektedir.

16. yüzyılda Avrupalı erkekler *breech* denilen yuvarlak kesimli formlarda kısa pantolonları külotlu çoraplarla kullanılmaktadır. Kadınların ise pantolon ve benzeri bir giysi giymesi yasaktır. Pantolon, 18. ve 19. yüzyılda yüksek sınıflar tarafından belirlenen ama başlangıçta erkeklik simgesi olarak ortaya çıkmış ve uzunca bir süre kadınlar tarafından giyilmesi yasak olan bir giysi olmuştur (Himam, 2013:95).

Resim 3: Absürt bir anlayışla “Bloomer Club Cigar”, puro kutu kapağına ait illüstrasyon-1890
Kaynak:https://en.wikipedia.org/wiki/Bloomers_%28clothing%29#/media/File:Bloomer-Club-cigars-satire-p-adv054.JPG

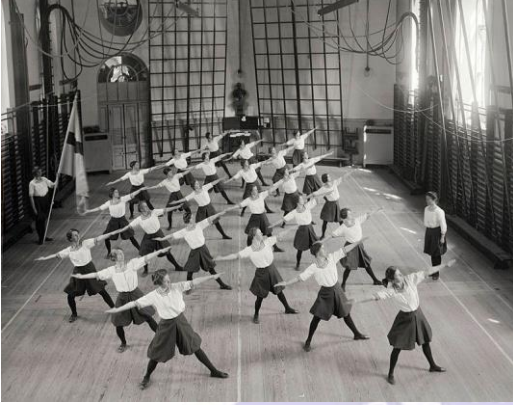
Resim 4: Bloomer giysisine hiciv içeren bir bakış -1852.
Kaynak:https://en.wikipedia.org/wiki/Bloomers_%28clothing%29#/media/File:A_poser_for_a_bloomer_John_Johnson_political_%26_satirical.jpg

Pantolon, Avrupa ve Amerika da ki kadınlar için 19. yüzyılda Bloomer giysisi – Turkish Dress olarak bilinen giysi çıkana kadar giyilmesi imkânsız olan bir giysi olmuştur. Pantolona benzeyen Bloomer Giysisi Turkish Dress - “Türk Şalvarı” olarak da isimlendirilip eteklerin altına gizlenmiş iç giysi olarak kullanılmıştır. Oysaki Osmanlı İmparatorluğu'nda Şalvarlar hem erkek hem de kadınlar giydiği rahat bir giysi formu olarak günümüzde dahi özelliğini ve kullanışlılığını korumaktadır.

Şalvardan esinlenilerek tasarlanan pantolonların boyu zaman zaman kısalmış diz hattında özellikle bisiklet kullanırken giyilmek amacıyla tercih edilmeye başlanmıştır. Bu giysiler hem sağlıklı hem de vücudun sıkı ve hareket özgürlüğü tanımayan ağır ve uzun etekleri kullanan kadınlar için büyük bir rahatlık sağlamaktaydı (Resim 5 -6).

Kadınların aktif olarak spor yapmaya başlamaları ile birlikte bu sporları yaparken giyecekleri rahat bir giysi formu olarak Bloomer Giysisinin etkisini görmek mümkündür. Giysi bir süreç

olarak gelişimini ve etkisini kendi döneminde tamamlayıp unuttursa da sonraki yıllar içerisinde yeniden hayat bulmayı da başarmıştır.

Resim 5: Stockholm da jimnastik yapan kadınlar-20.Yüzyılı başına ait bir fotoğraf.

Kaynak:https://en.wikipedia.org/wiki/Bloomers_%28clothing%29#/media/File:Damgymnastik._Gymnastiska_centralinstitutet,_Hamngatan_19,_Norrmalm,_Stockholm_-_Nordiska_Museet_-_NMA.0034300.jpg

Resim 6: The Smith College in kadın basketbol oyuncularını-1902

Kaynak:https://en.wikipedia.org/wiki/Bloomers_%28clothing%29#/media/File:Smith-College-Class-1902-basketball-team.jpg

4. SONUÇ

Maddi kültür öğelerinin belki de en önemlilerinden biri olan giysiler, kendisine yüklenen anlamlarla toplumları birbirine yaklaştırmıştır. Kültürel değerlerin değişmesine, birbiri içerisinde yeni anlamlar oluşturmaya zemin hazırlayarak toplumların giysi-giyinme alışkanlıklarını dönüştürmüştür. Öncelikle bireyler bu dönüşüm sürecinde giysileri farklı toplumların öncelikli gereklerini birbiri içerisinde eritmeleri yerine toplumların ihtiyaçlarına göre şekillendirilmeleri ile giysi tarihi zenginleşmiştir. Böylece farklı kültürlerin giyinme olgusu ile geçiş bir nesne görevi yüklenmiştir. Bu anlamda giysiler, ödünç alındığı toplumlarda farklı anlamlar kazanarak, yeni tarzlar ve formların dönüşümüne katkıda bulunmuşlardır. Bu çalışma da Türklere ait bir giysi formunun Batı toplumunda ki kadın hareketlerine itici bir güçle ilham verirken, değişen ve dönüşen bir form olarak hayat seyrini nasıl değiştirdiği görülmektedir. Türk tipi pantolon –şalvar olarak nitelendirilen giysi, moda tarihinde sonraki yıllarda tasarımcılara ilham kaynağı olarak bol paçalı pantolon, jimnastik yaparken giyilen ya da bisiklete binerken giyilen bir giysi anlamıyla dönüşümünü tamamlamıştır.

KAYNAKÇA

CRANE, Diana, Moda ve Gündemleri- Giyimde Sınıf, Cinsiyet ve Kimlik, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2000.

FOGG, Marnie, “Modanın Tüm Öyküsü”, Çeviri: Emre Gözgülü, İstanbul, 2017.

HİMAM, F. Dilek 16. Yüzyıl Giysi Tarihi Yazımı Üzerine: Giysilerde Doğu-Batı Etkileşimi, Egzotizm ve Güç, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi , Sosyal Bilimler Dergisi Ağustos, Sayı:29,2013.

http://www.fashion-era.com/rational_dress.htm, Erişim: 01.03.2018

https://en.wikipedia.org/wiki/Bloomers_%28clothing%29#/media/File:Damgymnastik._Gymnastiska_centralinstitutet,_Hamngatan_19,_Norrmalm,_Stockholm_-_Nordiska_Museet_-_NMA.0034300.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/Bloomers_%28clothing%29#/media/File:Smith-College-Class-1902-basketball-team.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/Bloomers_%28clothing%29#/media/File:Bloomer-Club-cigars-satire-p-adv054.JPG

https://en.wikipedia.org/wiki/Bloomers_%28clothing%29#/media/File:A_poser_for_a_bloomer_John_Johnson_political_%26_satirical.jpg

<https://www.nps.gov/wori/learn/historyculture/amelia-bloomer.htm>

İGÜS, Esmâ, Kültürlerarasılık, 19.Yüzyılda Londra'da Basılan Osmanlı Albümleri, Cedrus III (2015) 365-378 DOI: 10.13113/CEDRUS.2015011413.

İŞLER, Ertuğrul. "Mitler ve Kültürlerarası İletişim". Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 5, 2010.

KOCA, E., KOÇ, F., VURAL, Kültürlerarası Etkileşimde Giyim Kuşam, 2007.

KOÇU, Reşat Ekrem, Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü, Güncel Yayıncılık: 18, 1996.

KÖSE, Hüseyin, Kültürel/Siyasal Bir Kimlikleşme Aracı Olarak Giyim-Kuşam Modası, ICANAS-38, 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, 2007.

MACKENZIE, Mairi, "...İzmler, Modayı Anlamak, Çeviri: Mahmut Tuna, İstanbul, 2017.

ÖGEL, Bahaeddin, "Türk Kültür Tarihine Giriş", Ankara, 1991.

SIMMEL, Georg., Modern Kültürde Çatışma, İletişim Yayınları, İstanbul, 2003.

TEZCAN, Mahmut Giyim Olgusuna Sosyo-Kültürel Bakış ve Türklerde Giyim, dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/513/6345.pdf)

TOMLINSON, JOHN., Küreselleşme ve Kültür, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2013.